

УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ СИСТЕМНИХ ЗМІН

Система охорони здоров'я України знаходиться в умовах перманентних трансформаційних змін. Сучасний рівень механізмів управління охороною здоров'я України не відповідає новітнім тенденціям. Вона потребує якісних системних змін, альтернативних напрямів реформування, розробки нових моделей взаємодії механізмів менеджменту медичної сфери.

Вагомий внесок у дослідження питань системного реформування управління сферою охорони здоров'я зробили такі науковці, як: М. Білинська, С. Вовк, О. Виноградов, О. Галацан, В. Гаращук, Ю. Гаруст, В. Гладун, Л. Гриценко, В. Кабашкін, Ю. Котляревський, В. Кравченко, Я. Кузьмінов, Н. Курділь, А. Кухарук, В. Лобас, З. Митник, В. Москаленко, З. Надюк, Н. Нижник, С. Палиця, С. Орехов, Ф. Радиш, Т. Сіташ, В. Устименко, Л. Федулов, Н. Шевчук, М. Шутов та інші. Утім, попри чималий інтерес до проблематики трансформаційних процесів в медичній галузі, управлінню системними змінами у сфері охорони здоров'я в Україні не було приділено належної уваги, що й зумовило наукову актуальність дослідження.

Сфера охорони здоров'я (далі – ОЗ) – різнобічна складна система. Управління системою ОЗ передбачає визначення функцій управління, що конкретизуються в операційній діяльності суб'єктів менеджменту в різних секторах економіки (державному, приватному, нетрадиційному/народне цілителство) для досягнення мети – збереження та зміцнення здоров'я населення України [1].

Аналіз літератури з проблем державного управління охороною громадського здоров'я дав змогу виділити такі підходи до відносин управління в ОЗ [2; 3]: управління ОЗ є водночас механізмом й формою реалізації управління суспільством; вплив менеджменту сферою ОЗ містить організаційний компонент у медичному закладі, сфера охорони здоров'я представляє суб'єктну структуру, що складається з державних і приватних медичних закладів.

Розмежування менеджменту державних медичних організацій і приватних медичних закладів визначається організаційними механізмами управління ОЗ; власне самою системою державного управління в медицині; змістом управлінських завдань всередині державних медичних організацій і приватних медичних закладів. Сфера ОЗ - це розгалужена структура державних медичних організацій і приватних медичних закладів (лікувальні заклади, центри первинної медико-санітарної допомоги, диспансери тощо), ВНЗ, науково-дослідні інститути з різними підходами до формування громадського здоров'я домогосподарств. Кожна згадана інституція належить до різних форм власності і має різне підпорядкування. Сучасні дослідження пропонують набір кращих практик (best practices) механізмів управління ОЗ, які можна використовувати при типових ситуаціях та які стали ефективними для системного підходу в менеджменті державних медичних організацій і приватних медичних закладів.

Система державного управління ОЗ є надскладною, то під час вивчення її суб'єктів, об'єктів, механізмів, а також чинників впливу слід використати системний підхід. Саме його обґрунтовано вважають необхідною умовою для вивчення менеджменту державних медичних організацій і приватних медичних закладів різних країн світу. Успіх функціонування медичних закладів залежать, насамперед, від системного підходу, інноваційної орієнтації та гнучкості менеджменту державних медичних організацій і приватних медичних закладів. Останні постійно змінюються, оскільки політика держави, зростання конкуренції в деяких сферах ОЗ, вихід на вітчизняний ринок іноземних закладів ОЗ, кардинально змінили умови господарювання в цій сфері та зробили неефективними існуючі організаційні форми, механізми й інструменти менеджменту державних медичних організацій і приватних медичних закладів.

У розвинутих країнах управління охороною здоров'я відрізняється за рівнем централізації, регулювання, ролі страхування тощо. Так, у моделі Бевериджа держава є головним споживачем та постачальником послуг ОЗ, а ринковим механізмам відведена другорядна роль менеджменту сфери ОЗ, як правило, під контролем держави. Модель Бісмарка (страхова модель управління охороною здоров'я) характеризується наявністю обов'язкового медичного страхування всього населення. Такій моделі менеджменту охорони громадського здоров'я властива багатоканальна система фінансування.

Систему ОЗ в Україні можна охарактеризувати як недосконалу та застарілу. Для неї притаманні відсутність належного медичного обслуговування, моральний і фізичний знос відповідної інфраструктури, незначні обсяги інвестицій та бюджетного фінансування, нерівномірний та нерациональний розподіл фінансових ресурсів у системі, значна кількість звернень громадян за медичними послугами, низький рівень профілактичної медицини тощо. Все це призводить до низького рівня життя населення в країні, демографічної кризи, еміграції.

На підставі аналізу специфічних рис функціонування медустанов в умовах системних трансформацій та особливостей надання медичних послуг слід побудувати такий механізм управління закладами ОЗ, який базується на моделі ефективного менеджменту (містить п'ять етапів управління: аналіз, планування, організація, координація, оцінка й контроль). Це дозволить підвищити ефективність менеджменту та забезпечити конкурентоспроможність закладу ОЗ.

Список літератури

1. Вовк С. Механізми державного управління системними змінами у сфері охорони здоров'я. дис... канд. екон. наук: 25.00.02 / Вовк С; Донецький державний університет управління. М., 2019. 492 с.
2. Добрынин Н. М. Универсальный энциклопедический словарь для всех и каждого: современная версия новейшей истории государства. Москва : «Наука», 2012. 605 с.
3. Луговий В. І. Десять років становлення (досвід досліджень, розробок і впроваджень у сфері державного управління). Зб. наук. матер. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : Вид-во НАДУ, 2005. 356 с.